

1

Εισαγωγή στην οικονομική επιστήμη

Πώς ερμηνεύει η οικονομική επιστήμη τις καθημερινές αποφάσεις ατόμων, επιχειρήσεων και κράτους

Μαθησιακά αποτελέσματα

- 1-1** Εξηγούμε τη χρησιμότητα της οικονομικής ανάλυσης στη λήψη αποφάσεων
- 1-2** Διακρίνουμε τη μικροοικονομική από τη μακροοικονομική
- 1-3** Εξηγούμε γιατί οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν υποδείγματα
- 1-4** Περιγράφουμε την υπόθεση της σταθερότητας των λοιπών παραγόντων (*ceteris paribus*)
- 1-5** Αναλύουμε τη διαφορά ανάμεσα στην αποτελεσματικότητα και στη δικαιοσύνη
- 1-6** Περιγράφουμε τις βασικές αρχές της οικονομικής επιστήμης
- 1-7** Εφαρμόζουμε τις βασικές αρχές της οικονομικής επιστήμης σε καθημερινά ζητήματα

Φανταστείτε ότι πηδάτε πάνω από φωτιές, σας καταδιώκουν μανιακοί με ρόπαλα, βουτάτε σε λασπωμένους νερόλακκους κάτω από ακανθώδη συρματοπλέγματα ή αναρριχάστε σε απόκρημνους βράχους. Δεν περιγράφουμε πεδίο μάχης ή στίβο εκγύμνασης καταδρομέων· πρόκειται για τις τυπικές προκλήσεις που συναντάμε σε αθλήματα αγώνων εμποδίων, όπως τα Rugged Maniac, Tough Mudder και Spartan Race, που κερδίζουν συνεχώς σε δημοφιλία. Οι αγώνες εμποδίων περιλαμβάνουν απαιτητικά εμπόδια που καταπονούν σώμα και μυαλό, αποτελώντας πρόκληση για τους αθλητές στην τυπική διαδρομή των πέντε ή περισσότερων χιλιομέτρων.

Τα παραπάνω σάς φαίνονται συναρπαστικά; Ή ίσως τρελά; Αυτές είναι οι σκέψεις που συνήθως κάνουμε όταν συζητάμε για την αυξανόμενη δημοφιλία των αθλημάτων περιπέτειας. Θα φανταζόσασταν ποτέ ότι η απόφαση για τη συμμετοχή σας ή όχι σε έναν αγώνα εμποδίων αποτελεί, στην πραγματικότητα, μια οικονομική ερώτηση; Στους περισσότερους, δεν θα περνούσε ποτέ από το μυαλό. Οι αγώνες εμποδίων περιλαμβάνουν μια πρόκληση, διότι ενέχουν *όφελος* (αίσθηση επιτυχίας) και *κόστος* (χρηματικό κόστος, φυσική καταπόνηση, κίνδυνος τραυματισμού κ.ά.). Περιλαμβάνουν *αμοιβαίες αντισταθμίσεις*, όπως αμέτρητες ώρες αγώνων και προπόνησης προκειμένου να είναι κάποιος ανταγωνιστικός. Περιλαμβάνουν επίσης κοινωνικές πεποιθήσεις για το αν αυτές οι δραστηριότητες θα πρέπει να ρυθμίζονται ή να απαγορεύονται σε άτομα κάτω από μια ηλικία ή σε άτομα χωρίς καλή ψυχοσωματική κατάσταση. Όφελος, κόστος, αμοιβαίες αντισταθμίσεις και ρυθμίσεις: Αυτές είναι οι βάσεις για τη λήψη μιας οικονομικής απόφασης. Όλες σχεδόν οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τα άτομα, τις επιχειρήσεις και το κράτος για την επίτευξη ενός αντικειμενικού σκοπού μπορούν να γίνουν κατανοητές χρησιμοποιώντας τις παραπάνω οικονομικές έννοιες.

Μέχρι το τέλος του βιβλίου, θα έχετε καταλάβει ότι η οικονομική επιστήμη περιλαμβάνει τη λήψη κάθε είδους αποφάσεων, από μικρές καθημερινές αποφάσεις για τη διαχείριση του χρόνου μας μέχρι τις κρίσιμες αποφάσεις που λαμβάνουν οι παγκόσμιοι ηγέτες. Οι καταναλωτές λαμβάνουν αποφάσεις για τα ρούχα που θα αγοράσουν και τα τρόφιμα που θα καταναλώσουν. Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν αποφάσεις για τα προϊόντα που θα παραγάγουν και την ποσότητα από κάθε προϊόν που θα αποθεματοποιήσουν. Δεν μπορείτε να αποφύγετε τις αποφάσεις, και τα αποτελέσματα των αποφάσεων που λαμβάνετε επηρεάζουν όχι μόνο τη δική σας ζωή, αλλά και τη ζωή ολόκληρων κοινωνιών και κρατών.

Σκεφτείτε πώς άλλαξε η ζωή σας στη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Ως καταναλωτές, έπρεπε να αλλάξετε τον τρόπο με τον οποίο κάνατε τις αγορές σας (π.χ. περισσότερες διαδικτυακές αγορές και φαγητό σε πακέτο) και τον τρόπο με τον οποίο διασκεδάζατε με τους φίλους σας (π.χ. περισσότερα διαδικτυακά παιχνίδια αντί για εξόδους στον κινηματογράφο). Ομοίως, οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να προσαρμόσουν τις οικονομικές αποφάσεις τους και να επιτρέψουν στο προσωπικό τους να εργάζεται απομακρυσμένα (όπου ήταν εφικτό) ή να αλλάξουν τις τιμές τους

Όταν μιλούν οι αριθμοί

Η οικονομική επιστήμη ως τομέας επαγγελματικής σταδιοδρομίας και ένα χρήσιμο εργαλείο στη ζωή

Η οικονομική επιστήμη είναι μια από τις πλέον δημοφιλείς βασικές κατευθύνσεις σπουδών στις ΗΠΑ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πολλά από τα πράγματα που κάνουμε, τις αποφάσεις που καλούμαστε να πάρουμε και τα ζητήματα που αντιμετωπίζουμε σχετίζονται με την οικονομική επιστήμη. Αλλά με τι ασχολούνται οι οικονομολόγοι στην επαγγελματική σταδιοδρομία τους; Υπάρχουν πολλές επιλογές διαθέσιμες, το οποίο αποτελεί έναν ακόμη λόγο για τη δημοφιλή της οικονομικής επιστήμης στα πανεπιστήμια. Ορισμένοι από τους αποφοίτους συνεχίζουν τις σπουδές τους σε νομικές σχολές, ενώ άλλοι προτιμούν να παρακολουθήσουν ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη διοίκηση επιχειρήσεων ή στη δημόσια διοίκηση.

Άλλοι γίνονται καθηγητές ή σύμβουλοι επενδύσεων στον χρηματοοικονομικό τομέα, ενώ άλλοι εργάζονται σε δημόσιους οργανισμούς ή σε μια από τις χιλιάδες επιχειρήσεις που απασχολούν οικονομολόγους για να προβλέψουν τα έσοδα και τα κόστη τους, να αναλύουν τη ζήτηση και τα δεδομένα για τις τιμές ή να λαμβάνουν στρατηγικές αποφάσεις με σκοπό να διατηρούνται μπροστά από τον ανταγωνισμό. Πράγματι, η οικονομική επιστήμη είναι ένα πολύπλευρο αντικείμενο σπουδών, με πολλές επαγγελματικές επιλογές. Εδώ, θα διερευνήσουμε διεξοδικά τους επαγγελματικούς τομείς στους οποίους επιλέγουν να σταδιοδρομήσουν οι οικονομολόγοι.

48.297

Ο συνολικός αριθμός των πτυχίων οικονομικής επιστήμης που απονεμήθηκαν το 2021 στις ΗΠΑ

\$115.700

Ο διάμεσος ετήσιος μισθός των πτυχιούχων οικονομικής επιστήμης με 15 χρόνια εργασιακής εμπειρίας το 2021 στις ΗΠΑ

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΑΥΤΑ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ;

Η οικονομική αφορά επιλογές και αμοιβαίες αντισταθμίσεις. Η επιλογή της βασικής κατεύθυνσης σπουδών είναι μια από τις πιο σημαντικές αποφάσεις που καλείται να λάβει ένας φοιτητής στο πανεπιστήμιο και περιλαμβάνει αμοιβαίες αντισταθμίσεις με άλλους επιστημονικούς τομείς που μπορεί κάποιος να επιλέξει. Τα καλά νέα είναι ότι τα δεδομένα δείχνουν ότι όσοι επιλέγουν την οικονομική έχουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν πολλές καλά αμειβόμενες επαγγελματικές σταδιοδρομίες μετά την αποφοίτησή τους.

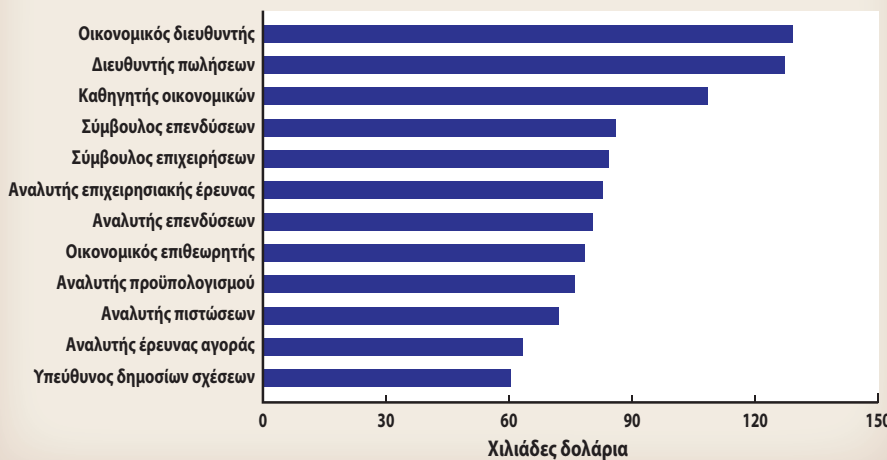
Δεδομένα από τον ημερήσιο Τύπο

«Αυτά είναι τα χρήματα που βγάζουν οι οικονομολόγοι σε κάθε πολιτεία», του Andrew DePietro, *Forbes*, 14 Ιανουαρίου 2020

Έχει νόημα να επιλέξετε τον τίτλο «οικονομολόγος» για την επαγγελματική κάρτα σας... Οι οικονομολόγοι συλλέγουν και αναλύουν δεδομένα, ερευνούν τάσεις και αξιολογούν οικονομικά ζητήματα. Σύμφωνα με το Occupational Outlook Handbook του Bureau of Labor Statistics, η απασχόληση των οικονομολόγων εκτιμάται ότι θα αυξηθεί με ρυθμό υψηλότερο από τον μέσο όρο.

ΔΕΔΟΜΕΝΑ:

Δημοφιλείς τομείς επαγγελματικής σταδιοδρομίας των οικονομολόγων και οι διάμεσοι ετήσιοι μισθοί τους το 2020 στις ΗΠΑ (σε χιλιάδες δολάρια)

Πού μπορώ να βρω αυτά τα δεδομένα;

Πηγή: Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor

Ιστότοπος: <https://www.bls.gov/bls/blswage.htm>

Λεπτομέρειες: Στην Ενότητα National Wage Data, παρέχονται σύνδεσμοι για τα μισθολογικά δεδομένα ανά επάγγελμα. Μπορείτε να κατεβάσετε αρχεία με λεπτομερή δεδομένα, όπως οι διάμεσοι μισθοί ανά επάγγελμα.

~ Κατά πόσο κατανοείτε αυτά τα δεδομένα; ~

1. Με βάση τον κατάλογο των δημοφιλών επαγγελμάτων που ακολουθούν οι οικονομολόγοι, ποιος είναι ο διάμεσος μισθός ενός οικονομικού διευθυντή; Ποιος είναι ο διάμεσος μισθός ενός υπεύθυνου δημοσίων σχέσεων;
2. Πού μπορεί να οφείλεται η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στον διάμεσο μισθό ενός οικονομικού διευθυντή και ενός υπεύθυνου δημοσίων σχέσεων;
3. Με βάση όσα έχετε μάθει μέχρι τώρα, ποιους άλλους τομείς επαγγελματικής σταδιοδρομίας μπορεί να ακολουθήσουν οι οικονομολόγοι (πέρα από αυτούς που αναφέρονται στο διάγραμμα);

για να αντιμετωπίσουν το αυξανόμενο κόστος των πρώτων υλών. Η οικονομική επιστήμη αφορά τη λήψη αποφάσεων σε ένα περιβάλλον που συνεχώς μεταβάλλεται.

Ίσως ακόμη να αναρωτιέστε γιατί να σπουδάσετε οικονομικά. Κατ' αρχάς, θα περάσετε τα επόμενα σαράντα χρόνια της ζωής σας εργαζόμενοι σε ένα οικονομικό περιβάλλον: πληρώνοντας φόρους, βιώνοντας ανόδους και καθόδους της οικονομικής δραστηριότητας, επενδύοντας χρήματα και ψηφίζοντας για διάφορα οικονομικά ζητήματα. Θα σας ωφελήσει να γνωρίζετε πώς λειτουργεί η οικονομία. Επιπλέον, η οικονομική ανάλυση σας προσφέρει ένα πλαίσιο για να λαμβάνετε ορθολογικότερες αποφάσεις. Η οικονομική επιστήμη σας διδάσκει πώς να λαμβάνετε καλύτερες και σοφότερες αποφάσεις, με δεδομένους τους περιορισμένους πόρους που έχετε στη διάθεσή σας. Το βιβλίο αυτό μπορεί να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεστε τον κόσμο. Μπορεί να διευρύνει την αντίληψή σας αναφορικά με τη λήψη αποφάσεων, από το τι θα επιλέξετε να αγοράσετε μέχρι το πού θα επιλέξετε να ζήσετε.

Όπως το άθλημα των αγώνων εμποδίων, η οικονομική ανάλυση περιλαμβάνει αποφάσεις που δεν είναι απλώς «οικονομικές» με τη γενική έννοια του όρου. Ασφαλώς, η οικονομική σκέψη μπορεί να αλλάξει τις αντιλήψεις σας σχετικά με τα έξοδα και την αποταμίευση, τις απόψεις σας για τις περιβαλλοντικές πολιτικές και την παγκοσμιοποίηση, καθώς και το πώς νιώθετε για το δημόσιο χρέος. Αλλά μπορεί επίσης να αναπτύξετε μια διαφορετική οπτική σχετικά με τον χρόνο που θα αφιερώσετε για να μελετήσετε τα μαθήματά σας το συγκεκριμένο εξάμηνο ή για το πού θα περάσετε τις θερινές διακοπές σας αυτόν τον χρόνο. Το πεδίο της οικονομικής ανάλυσης είναι πολύ ευρύ.

Στο εισαγωγικό κεφάλαιο δίνεται μια γενική εικόνα της οικονομικής επιστήμης. Πρώτα, μελετάται μια βασική μέθοδος της οικονομικής ανάλυσης: η κατασκευή υποδειγμάτων. Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν στιλιζαρισμένα γεγονότα και τεχνικές που κρατούν ορισμένες μεταβλητές σταθερές προκειμένου να αναπτύξουν ελέγχιμες θεωρίες για τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουν αποφάσεις τα άτομα, οι επιχειρήσεις και το κράτος. Έπειτα εξετάζονται συνοπτικά ορισμένες βασικές αρχές της οικονομικής επιστήμης προκειμένου να αποκτήσετε μια αίσθηση των θεμελιωδών εννοιών που θα συναντήσετε στο βιβλίο.

Αυτό το κεφάλαιο θα σας δώσει μια αίσθηση του τι είναι η οικονομική επιστήμη, ποιες έννοιες χρησιμοποιεί και τι θεωρεί σημαντικό. Μη διαβάσετε το κεφάλαιο θεωρώντας ότι θα πρέπει να απομνημονεύσετε αυτές τις έννοιες. Αντίθετα, χρησιμοποιήστε το έτσι ώστε να αποκτήσετε μια γενική αντίληψη της οικονομικής επιστήμης. Θα έχετε πολλές ευκαιρίες για να καταλάβετε και να χρησιμοποιήσετε τις βασικές έννοιες της οικονομικής επιστήμης στο υπόλοιπο του βιβλίου. Όταν ολοκληρώσετε τη μελέτη του βιβλίου, επιστρέψτε στο κεφάλαιο για να δείτε αν έχετε αποσαφηνίσει τις βασικές έννοιες που πραγματεύονται εδώ.

Με τι ασχολείται η οικονομική επιστήμη;

οικονομική επιστήμη

(economics) Η μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα άτομα, οι επιχειρήσεις και η κοινωνία λαμβάνουν αποφάσεις για να καταναείμουν τους περιορισμένους πόρους ανάμεσα σε πολλές ανταγωνιστικές επιθυμίες.

σπανιότητα (scarcity) Οι απεριόριστες επιθυμίες των ατόμων συγκρούονται με τους περιορισμένους πόρους, οδηγώντας σε σπανιότητα. Όλοι οι άνθρωποι (πλούσιοι και φτωχοί) αντιμετωπίζουν τη σπανιότητα, κατ' αρχάς διότι ο χρόνος όλων πάνω στη Γη είναι περιορισμένος. Οι οικονομολόγοι εστιάζουν στην κατανομή των πόρων με βαθμό σπανιότητας για να επιτύχουν την κατά το δυνατό πληρέστερη ικανοποίηση των απεριόριστων επιθυμιών.

Η οικονομική είναι μια πολύ δυναμική και περιεκτική επιστήμη. Συχνά δίνεται η εντύπωση ότι η οικονομική επιστήμη έχει να προτείνει κάτι σημαντικό για σχεδόν οτιδήποτε.

Ο πιο απλός ορισμός της **οικονομικής επιστήμης** είναι ότι ασχολείται με επιλογές. Η οικονομική επιστήμη διερευνά πώς τα άτομα, οι επιχειρήσεις και οι κοινωνίες λαμβάνουν αποφάσεις για να μεγιστοποιήσουν την ευημερία τους κάτω από δεδομένους περιορισμούς. Με άλλα λόγια, η οικονομική επιστήμη προσπαθεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα ότι έχουμε πάρα πολλές επιθυμίες, αλλά και πολύ λίγους πόρους για να τις ικανοποιήσουμε όλες, μια πολύ σημαντική έννοια που ονομάζεται **σπανιότητα**. Σημειώστε ότι η σπανιότητα δεν είναι το ίδιο με το να είναι κάτι *σπάνιο*. Παρότι όλοι οι πόροι ενέχουν κάποιον βαθμό σπανιότητας, ορισμένα αγαθά ενέχουν μικρότερο βαθμό σπανιότητας από άλλα. Για παράδειγμα, τα αυτοκίνητα δεν διακρίνονται από υψηλό βαθμό σπανιότητας, καθώς μπορείτε να βρείτε σε όλη τη χώρα πολλές εκθέσεις με αυτοκίνητα έτοιμα να πωληθούν, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι σήμερα μπορείτε να αγοράσετε τρία αυτοκίνητα. Η σπανιότητα αναφέρεται στο γεγονός ότι τα άτομα πρέπει να κάνουν επιλογές, με δεδομένους τους περιορισμένους πόρους που διαθέτουν.

Σε ποιου είδους περιορισμούς γίνεται εδώ αναφορά; Δεν πρόκειται μόνο για το πόσα χρήματα έχουν οι άνθρωποι στη διάθεσή τους για να κάνουν τη ζωή που ονειρεύονται. Πρόκειται επίσης για τον χρόνο, τη γνώση, την εργασιακή δεοντολογία και

οτιδήποτε άλλο μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να επιτύχουν τους στόχους τους. Η μελέτη τού πώς τα άτομα λαμβάνουν αποφάσεις για να κατανείμουν τους πόρους ανάμεσα σε ανταγωνιστικές επιθυμίες επιτρέπει στην οικονομική επιστήμη να έχει εφαρμογή σε πολλά ζητήματα και καταστάσεις.

Γιατί να σπουδάσω οικονομικά;

Η πρώτη απάντηση που μπορεί να σας έρθει στο μυαλό στην ερώτηση γιατί επιλέξατε αυτό το μάθημα είναι: «Επειδή πρέπει». Όντως το μάθημα της οικονομικής επιστήμης είναι υποχρεωτικό για πολλούς φοιτητές, ωστόσο αξίζει την εκτίμησή σας. Για παράδειγμα, η οικονομική επιστήμη μπορεί να σας προετοιμάσει για να σταδιοδρομήσετε επαγγελματικά σε πολλές θέσεις στους βασικούς κλάδους δραστηριότητας και στο δημόσιο. Η οικονομική επιστήμη αποτελεί επίσης μια καλή βάση για να συνεχίσετε με μεταπτυχιακές σπουδές στη νομική, στη διοίκηση επιχειρήσεων και σε άλλα πεδία. Για να μιλήσουμε πιο πρακτικά, η οικονομική επιστήμη σας βοηθά να σκέφτεστε πιο καθαρά στις καθημερινές αποφάσεις σας, να κατανοείτε καλύτερα πώς λειτουργεί η οικονομία και γιατί τί ορισμένα πράγματα συμβαίνουν με τον τρόπο με τον οποίο συμβαίνουν.

Για παράδειγμα, οι οικονομολόγοι έχουν ορισμένες ενδιαφέρουσες προτάσεις για το περιβάλλον. Οι περισσότεροι άνθρωποι ενδιαφέρονται ως έναν βαθμό για το περιβάλλον και συμβάλλουν στην προστασία του πετώντας τα απορρίμματά τους στους κάδους, ανακυκλώνοντας και σβήνοντας τα φώτα όταν αναχωρούν από ένα δωμάτιο. Ωστόσο, δεν λαμβάνουν όλοι οι άνθρωποι αποφάσεις με τον ίδιο τρόπο: Ορισμένοι κάνουν πολύ περισσότερα για την εξοικονόμηση πόρων, χρησιμοποιώντας λιγότερο το αυτοκίνητο, αποφεύγοντας τα πλαστικά μιας χρήσης ή στέλνοντας επιστολές στους φορείς χάραξης πολιτικής προκειμένου να προωθήσουν νομοθεσία υπέρ της βιωσιμότητας. Ο βαθμός στον οποίο οι άνθρωποι συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες εξαρτάται από το όφελος που αποκομίζουν όταν συμμετέχουν σε τέτοιες δραστηριότητες σε σύγκριση με το κόστος, που μπορεί να περιλαμβάνει το χρηματικό κόστος, τον χρόνο και την προσπάθεια, καθώς και τις ευκαιρίες που θυσιάζονται, όπως η οδήγηση ενός μεγαλύτερου και πιο άνετου αυτοκινήτου. Ωστόσο, η πρόκληση έγκειται στο ότι αυτά τα κόστη είναι πιο άμεσα, ενώ το πλήρες όφελος από ένα καθαρότερο περιβάλλον μπορεί να πραγματώνεται έπειτα από καιρό. Όμως, το να μένουμε άπραγοι σήμερα μπορεί να έχει ως συνέπεια υψηλό κόστος στο μέλλον. Οι οικονομολόγοι εξετάζουν όλους τους παραπάνω παράγοντες προκειμένου να προσδιορίσουν το πώς οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις που επηρεάζουν το περιβάλλον, το οποίο μας αφορά όλους. Η οικονομική επιστήμη μάς παρέχει έναν τρόπο προσέγγισης ενός ζητήματος, και δεν είναι απλώς ένας επιστημονικός κλάδος που εστιάζει στο χρήμα.

Η σκέψη των οικονομολόγων συχνά εστιάζεται στα **κίνητρα**. Τα κίνητρα είναι παράγοντες, καλοί και κακοί, που επηρεάζουν τις αποφάσεις των ανθρώπων. Για παράδειγμα, οι απαιτητικές προϋποθέσεις για την εγγραφή σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα παρακινούν τους φοιτητές να μελετούν πιο σκληρά, ενώ οι υψηλές προμήθειες παρακινούν τους εμπόρους αυτοκινήτων να πωλούν ακόμη και τα πιο αναξιόπιστα και μη δημοφιλή αυτοκίνητα. Οι οικονομολόγοι ξεκινούν τις περισσότερες φορές διερωτώμενοι πώς οι ορθολογικοί άνθρωποι θα αντιδρούσαν στα κίνητρα που παρέχουν συγκεκριμένες καταστάσεις. Ορισμένες φορές αυτή η ανάλυση μας οδηγεί σε απρόσμενα μονοπάτια.

κίνητρα (incentives) Οι παράγοντες που παρακινούν άτομα και επιχειρήσεις να λαμβάνουν αποφάσεις για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους.

Μικροοικονομική και μακροοικονομική

Η οικονομική επιστήμη διαιρείται σε δύο βασικούς τομείς: τη μικροοικονομική και τη μακροοικονομική. Η **μικροοικονομική** ασχολείται με τη λήψη αποφάσεων από τα άτομα, τις επιχειρήσεις και τους κλάδους παραγωγής. Ασχολείται με ζητήματα όπως ποια πορτοκαλάδα να αγοράσω, πού να εργαστώ και πού να πάω διακοπές. Ή με ζητήματα όπως ποια προϊόντα πρέπει να παράγει μια επιχείρηση και ποια τιμή πρέπει να χρεώνει για αυτά ή αν μια αγορά πρέπει να ρυθμίζεται ή όχι.

μικροοικονομική (microeconomics) Η μελέτη της λήψης αποφάσεων από τα άτομα, τις επιχειρήσεις και τους κλάδους παραγωγής.

Η μικροοικονομική εστιάζει στη δομή των αγορών. Ορισμένες αγορές είναι πολύ ανταγωνιστικές και υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις που προσφέρουν παρόμοια προϊόντα. Σε άλλες αγορές υπάρχουν μόνο μία ή δύο μεγάλες επιχειρήσεις και οι επιλογές είναι περιορισμένες. Πώς επηρεάζει η δομή της αγοράς τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις; Η μικροοικονομική εκτείνεται επίσης σε θέματα όπως η εργατική νομοθεσία, η περιβαλλοντική πολιτική και η πολιτική για την υγεία. Πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα εργαλεία της μικροοικονομικής για να αναλύσουμε το κόστος και το όφελος διαφορετικών πολιτικών;

μακροοικονομική

(macroeconomics) Η μελέτη ευρύ-
τερων ζητημάτων στην οικονομία,
όπως ο πληθωρισμός, η ανεργία και
το εθνικό παραγόμενο προϊόν αγα-
θών και υπηρεσιών.

Η **μακροοικονομική**, από την άλλη, εστιάζει στα γενικότερα ζητήματα που απα-
σχολούν μια χώρα. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν ενδιαφέρονται αν κάποιος αγο-
ράζει παπούτσια Nike ή Vans. Τους ενδιαφέρει όμως όταν οι τιμές όλων των προϊό-
ντων και των υπηρεσιών ανεβαίνουν. Ο πληθωρισμός –μια γενική άνοδος των τιμών
στην οικονομία– επηρεάζει όλους τους ανθρώπους. Το ίδιο συμβαίνει με την ανερ-
γία (όλοι σχεδόν κάποια στιγμή στη ζωή μας θα μείνουμε άνεργοι, έστω και για ένα

μικρό διάστημα όταν αλλάζουμε δουλειά) και την οικονομική μεγέθυνση. Ποιες αποφάσεις λαμβάνουν οι κυβερ-
νήσεις για να αντιμετωπίσουν μακροοικονομικά ζητήματα, όπως ο πληθωρισμός και οι υφέσεις;

Η μακροοικονομική χρησιμοποιεί εργαλεία από τη μικροοικονομική προκειμένου να απαντήσει σε ορισμένες
ερωτήσεις, αλλά εστιάζει πρωταρχικά στις αθροιστικές μεταβλητές της οικονομίας. Η μακροοικονομική έχει τη
δική της ορολογία και θεματολογία, όπως οι οικονομικοί κύκλοι, η ύφεση και η ανεργία. Η μακροοικονομική εν-
διαφέρεται για πολιτικές που ενισχύουν την οικονομική μεγέθυνση, για τις επιδράσεις των κρατικών δαπανών και
της φορολογίας, για την επίδραση της νομισματικής πολιτικής στην οικονομία και για τον πληθωρισμό. Εξετάζει
επίσης προσεκτικά τις θεωρίες για το διεθνές εμπόριο και τη διεθνή χρηματοοικονομική. Πρόκειται για ζητήματα
που επηρεάζουν την οικονομία και το βιοτικό μας επίπεδο.

Αν δεν έχετε ακόμη καταλάβει τις διαφορές ανάμεσα στη μικροοικονομική και στη μακροοικονομική, ένας εύ-
κολος τρόπος για να διακρίνετε τις δύο έννοιες είναι ο εξής: Οι δύο όροι διαφέρουν μόνο κατά ένα γράμμα, οπότε
αρκεί να θυμάστε ότι το γράμμα «ι» στη μικροοικονομική αναφέρεται σε «ιδιαιτέρες» (μεμονωμένες) οντότητες
(όπως ένα άτομο ή μια επιχείρηση), ενώ το γράμμα «α» στη μακροοικονομική αναφέρεται σε «αθροιστικές» οντό-
τητες (όπως μια πόλη ή μια χώρα ως σύνολο).

Παρότι διαχωρίζουμε την οικονομική σε μικροοικονομική και μακροοικονομική, υπάρχει σημαντική αλληλο-
επικάλυψη στην ανάλυση. Και οι δύο ασχολούνται με το πώς τα άτομα, οι επιχειρήσεις και το κράτος λαμβάνουν
αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων. Η απλή ανάλυση προσφοράς και ζήτησης χρησιμοποιείται
για να καταλάβουμε τόσο τις μεμονωμένες αγορές όσο και τη γενική οικονομία ως σύνολο. Συχνά χρησιμοποιού-
νται έννοιες από τη μικροοικονομική για να γίνουν κατανοητές οι διακυμάνσεις στη μακροοικονομία.

Η οικονομική είναι μια κοινωνική επιστήμη που χρησιμοποιεί γεγονότα και μεγέθη για να αναπτύξει και να εκ-
φράσει ιδέες. Συνεπώς, αναπόφευκτα χρησιμοποιούνται αριθμοί. Για τη μακροοικονομία, αυτό σημαίνει ότι τα
άτομα συνηθίζουν να μιλάνε και να σκέφτονται σε μεγάλους αριθμούς, δηλαδή δισεκατομμύρια (εννέα μηδενικά)
και τρισεκατομμύρια (δώδεκα μηδενικά). Για παράδειγμα, ο κρατικός προϋπολογισμός των ΗΠΑ ανέρχεται σε 5
τρισεκατομμύρια δολάρια. Για να γίνει κατανοητό αυτό το τεράστιο μέγεθος, σκεφτείτε πόσο χρόνο θα χρειαζό-
σασταν για να ξοδέψετε ένα τρισεκατομμύριο δολάρια αν δαπανούσατε ένα δολάριο κάθε δευτερόλεπτο, που
σημαίνει 86.400 δολάρια την ημέρα. Σχεδόν 32.000 χρόνια. Τώρα, σκεφτείτε ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δα-
πανά το πενταπλάσιο ποσό σε έναν χρόνο.

Δεδομένα και υποδείγματα

Αν ξεφυλλίσετε οποιοδήποτε οικονομικό βιβλίο, μάλλον θα δείτε πολλά διαγράμματα, πίνακες και εξισώσεις. Το
βιβλίο που κρατάτε δεν αποτελεί εξαίρεση. Τα διαγράμματα, οι πίνακες και οι εξισώσεις είναι συχνά ο πιο απλός

υπόδειγμα (model) Μια απλο-
ποίηση του πραγματικού κόσμου
που μας επιτρέπει να αναλύουμε ευ-
κολότερα τις καταστάσεις.

και αποτελεσματικός τρόπος για να εκφραστούν δεδομένα και ιδέες, και αποτελούν
τη βάση των οικονομικών υποδειγμάτων. Ένα **υπόδειγμα** είναι μια απλούστευση
του πραγματικού κόσμου. Πολύπλοκες και μακροσκελείς συζητήσεις μπορούν συ-
χνά να απεικονιστούν με ένα διάγραμμα ή μια γραφική παράσταση, επιτρέποντας
την εύκολη κατανόηση της πληροφορίας.

Τα οικονομικά υποδείγματα χρησιμοποιούν γενικά μια στιλιζαρισμένη προσέγγιση για να αξιολογήσουν ένα
πρόβλημα ή ένα θέμα. Με τον όρο *στιλιζαρισμένη* προσέγγιση εννοούμε ότι οι οικονομολόγοι απλοποιούν τις
πληροφορίες και τα γεγονότα στα βασικά σχετικά στοιχεία και χρησιμοποιούν υποθέσεις για να αναπτύξουν ένα
υπόδειγμα προκειμένου να αναλύσουν το θέμα. Υπάρχουν πάντα περιπτώσεις που βρίσκονται έξω από το πλαί-
σιο του υποδείγματος, αλλά πρόκειται για εξαιρέσεις.

Ξεκινάμε με σχετικά απλά υποδείγματα και στη συνέχεια επεκτεινόμαστε σταδιακά σε πιο πολύπλοκα. Για πα-
ράδειγμα, το πιο σημαντικό υπόδειγμα στο βιβλίο είναι το υπόδειγμα της προσφοράς-ζήτησης, το οποίο στην πιο
απλή μορφή του παριστάνεται με δύο ευθείες γραμμές, αλλά έχει τεράστια σημασία για τον τρόπο με τον οποίο
παραγωγοί και καταναλωτές αλληλεπιδρούν στον πραγματικό κόσμο. Στη συνέχεια μπορούμε να προσθέσουμε

περισσότερες διαστάσεις (π.χ. την επίδραση της φορολογίας ή του ελέγχου των τιμών) για να φέρουμε το υπόδειγμα πιο κοντά στον πραγματικό κόσμο. Συχνά όμως οι απαντήσεις που λαμβάνουμε εξακολουθούν να στηρίζονται στην απλούστερη μορφή του υποδείγματος.

Τα υποδείγματα επιδιώκουν να προσδιορίσουν σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών προκειμένου να εξηγήσουν και να προβλέψουν γιατί λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα. Για παράδειγμα, όταν αυξάνεται η τιμή της ξυλείας, αυξάνεται και η τιμή των κατοικιών. Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να μοντελοποιηθεί χρησιμοποιώντας την προσφορά και τη ζήτηση για να φανεί πώς η μία μεταβολή επηρεάζει την άλλη. Πρέπει να είστε προσεκτικοί όταν προσδιορίζετε τις σχέσεις γιατί μπορεί μια μεταβλητή να συσχετίζεται με μια άλλη, χωρίς όμως να ευθύνεται για τη μεταβολή. Για παράδειγμα, τόσο οι συνδρομητές του Spotify όσο και τα μέσα πανεπιστημιακά δίδακτρα αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαετία, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στις δύο αυξήσεις. Με άλλα λόγια, η συσχέτιση δεν συνεπάγεται και αιτιότητα.

Μια άλλη σημαντική παράμετρος στην κατασκευή ενός υποδείγματος είναι η διατήρηση των λοιπών μεταβλητών σταθερών, μια υπόθεση που ονομάζεται **ceteris paribus**, μια λατινική έκφραση που σημαίνει «κρατώντας όλους τους υπόλοιπους παράγοντες σταθερούς». Για παράδειγμα, για να προσδιορίσετε πόσες ταινίες θα κατεβάσετε από το Google Play σε κάθε δεδομένο μήνα, θα διατηρήσετε το μηνιαίο εισόδημά σας σταθερό. Στη συνέχεια, μπορείτε να μεταβάλετε την τιμή των ταινιών για να προσδιορίσετε την επίδραση της τιμής στον αριθμό των ταινιών που θα αγοράσετε (διατηρώντας πάλι το μηνιαίο εισόδημα σταθερό).

Παρότι η μοντελοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε απρόσμενα συμπεράσματα για τη συμπεριφορά των ατόμων και τη λειτουργία των αγορών, η ιστορία δεν τελειώνει εδώ. Η οικονομική γνώση οδηγεί σε οικονομικές θεωρίες, οι οποίες στη συνέχεια πρέπει να ελεγχθούν χρησιμοποιώντας εμπειρικά δεδομένα ή παρατηρήσεις. Ορισμένες φορές οι οικονομικές προβλέψεις και οι θεωρίες αποδεικνύονται εσφαλμένες. Συνεπώς, η κατασκευή υποδείγμάτων είναι μια διαδικασία δημιουργίας, ελέγχου και βελτιώσεων προκειμένου να εκφραστούν τα αποτελέσματα της πραγματικής ζωής.

ceteris paribus Η υπόθεση που γίνεται στην οικονομική επιστήμη (και σε άλλες επιστήμες) ότι όλοι οι λοιποί σχετικοί παράγοντες ή μεταβλητές παραμένουν σταθεροί.

Αποτελεσματικότητα και δικαιοσύνη

Η **αποτελεσματικότητα** έχει να κάνει με το πόσο καλά χρησιμοποιούνται και κατανέμονται οι πόροι. Σε κανέναν δεν αρέσει η σπατάλη. Μεγάλο μέρος της οικονομικής ανάλυσης έχει στόχο να διασφαλίσει ότι η δημόσια πολιτική είναι αποτελεσματική. Η αποτελεσματικότητα μετριέται με διάφορους τρόπους. **Αποτελεσματικότητα στην παραγωγή** έχουμε όταν τα αγαθά παράγονται με το χαμηλότερο κόστος. **Αποτελεσματικότητα στην κατανομή** έχουμε όταν τα άτομα που θέλουν πιο πολύ ένα αγαθό ή μια υπηρεσία το αποκτούν. **Αποτελεσματικότητα κατά Pareto** έχουμε όταν η κοινωνία βελτιώνει την ευημερία όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων χωρίς να επιδεινώσει τη θέση κανενός. Καθένας από τους παραπάνω τρόπους για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας είναι σημαντικός όταν συγκρίνουμε πολιτικές που επηρεάζουν τη ζωή πολλών ανθρώπων.

Ο άλλος τρόπος για την αξιολόγηση της χρήσης των πόρων είναι η **δικαιοσύνη** ή ισότητα. Είναι δίκαιο οι διευθύνοντες σύμβουλοι των μεγάλων επιχειρήσεων να κερδίζουν τα εκατονταπλάσια χρήματα από τους υπαλλήλους τους; Είναι δίκαιο άλλοι να έχουν πολλά και άλλοι λίγα; Θα πρέπει η κοινωνία να φροντίζει τους αστέγους και τους ανάπηρους; Υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις για τη δικαιοσύνη. Ωστόσο, όταν λίγα μόνο άτομα κερδίζουν όλο το εισόδημα μιας κοινωνίας και ελέγχουν σχεδόν όλο τον πλούτο της, η πλειονότητα συμφωνεί ότι αυτό είναι άδικο.

Στο βιβλίο θα συναντήσετε πολλές περιπτώσεις όπου η αποτελεσματικότητα και η δικαιοσύνη έρχονται σε σύγκρουση. Μπορεί να συμφωνείτε ότι μια δεδομένη πολιτική είναι αποτελεσματική αλλά να τη θεωρείτε άδικη για ορισμένους ανθρώπους. Αυτό είναι πολύ συνηθισμένο όταν εξετάζονται η φορολογική πολιτική και οι επιδράσεις της στην κατανομή του εισοδήματος. Η δικαιοσύνη, ή ισότητα, είναι ένα υποκειμενικό ζήτημα και οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για το τι είναι σωστό και δίκαιο. Στα ζητήματα δημόσιας πολιτικής, η οικονομική επιστήμη θα σας βοηθήσει να διακρίνετε τις αμοιβαίες αντισταθμίσεις μεταξύ δικαιοσύνης και αποτελεσματικότητας, αλλά στο τέλος θα πρέπει να αποφασίσετε εσείς για τη λογική κάθε πολιτικής με δεδομένες τις εν λόγω σχέσεις αμοιβαίας αντιστάθμισης.

αποτελεσματικότητα (efficiency) Εξετάζει τη χρήση και την κατανομή των πόρων. Μετριέται με διάφορους τρόπους, όπως η αποτελεσματικότητα στην παραγωγή, η αποτελεσματικότητα στην κατανομή και η αποτελεσματικότητα κατά Pareto.

δικαιοσύνη (equity) Εξετάζει αν οι πολιτικές και τα ζητήματα είναι δίκαια.